

KONFERENCJE, SPRAWOZDANIA

Notka z konferencji**„Poznanie, przeżywanie i odkrywanie
rzeczywistości społecznej i kulturowej w edukacji”**

5 i 6 listopada 2008 roku w Katowicach odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „Poznanie, przeżywanie i odkrywanie rzeczywistości społecznej i kulturowej w edukacji”, zorganizowana przez Katedrę Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów przy współpracy Katedry Dydaktyki Ogólnej Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego, Wydział Pedagogiki Ostrawskiego Uniwersytetu w Ostrawie, Wydział Pedagogiki Uniwersytetu Konstantego Filozofa w Nitrze.

„Perspektywa oglądu rzeczywistości determinuje stosunek do obiektywności zastanej, wpływa zatem na postrzeganie siebie wśród innych osób, na kreowanie czystych relacji intersubiektywności” – napisała w pamflecie konferencyjnym przewodnicząca konferencji, dr hab. Katarzyna Krasoń. Celem konferencji było „podjęcie naukowego namysłu nad swoistym triduum edukacyjnym: poznanie – przeżywanie i odkrywaniem”, a do udziału w niej zaproszono grono pedagogów, psychologów, socjologów, kulturoznawców, literaturoznawców i medjoznawców.

Pierwszego dnia, po powitaniu gości przez przewodniczącą konferencji, rozpoczęły się obrady plenarne – wystąpienia gości oficjalnych. Prof. zw. dr hab. Maria Dudzikowa przedstawiła referat na temat interdyscyplinarności w nauce, prof. dr hab. Stefan Mieszalski mówił o szkolnej edukacji wobec rzeczywistości społecznej i kulturowej, zaś prof. dr hab. Rafał Piwowarski rozważał zależności między modelami kształcenia a uwarunkowaniami osiągnięć edukacyjnych. Część druga obrad rozpoczęła się od wystąpienia prof. dr hab. Gabrieli Porubskiej, która podzieliła się swoją wiedzą, dotyczącą dokształcania się nauczycieli na Słowacji i zmianach w ich kluczowych kompetencjach w nowym ustroju, a także w kontekście przynależności kraju do Unii Europejskiej. Następnie doc. dr hab. Josef Malach zreferował problematykę i organizację badań naukowych na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Ostrawskiego, aktualne potrzeby, wyzwania, trudności, zamierzenia i plany, a prof. dr hab. Erich Petlak opowiedział o pedagogice twórczości, scharakteryzował twórczą i nietwórczą atmosferę oraz twórczość w odniesieniu do współczesnej szkoły i współczesnego nauczyciela. Na początku kolejnej, trzeciej części obrad, prof. zw. dr hab. Krystyna Heska-Kwaśniewicz przedstawiła referat pt. „Łajdaku-amoniaku. O folklorze dziecięcym w twórczości Melchiora Wańkowicza”, w którym przybliżyła między innymi obraz dzieciństwa pisarza, jakże inny od współczesnych obrazków.

Po niej wystąpiła prof. PhDr. Viera Kurincová, która opowiedziała o dzieciństwie w społeczeństwie w ujęciu historycznym, o rozwiązywaniu problemów związanych z różnorodnością klasy szkolnej oraz o sposobach wspierania uczniów mających specjalne potrzeby edukacyjne.

Po południu odbyły się warsztaty dla nauczycieli, pedagogów, terapeutów, prowadzone przez dr hab. Katarzynę Krasoń. Warsztaty były pełne ciepłych emocji, miały tytuł „Odkrywanie obszarów nadziei” i poświęcone były ekspresyjnej interpretacji tekstu w arteterapii chorych i cierpiących dzieci – na podstawie opowiadania *Lucjan lew, jakiego nie było* Roksany Jędrzejewskiej-Wróbel. Następnie odbył się niezwykle interesujący i poruszający wieczór autorski wspomnianej pisarki, prezentujący jej najnowszą książkę zatytułowaną *Kosmita*, która powstała głównie z myślą o rodzeństwie dzieci autystycznych. Spotkanie, w przepięknej nastrojowej scenografii, poprowadził dziennikarz Maciej Szczawiński, który wraz z autorką przeczytał także fragmenty książki.

Kolejnym punktem programu był spektakl dziecięcy w wykonaniu Szkolnego Teatru Tańca „KINETON”, po nim odbyła się jeszcze prezentacja multimedialna, przedstawiająca szczegóły przykładowego projektu zagospodarowania placu Jana Pawła II w Katowicach (w ramach Śląskiego Centrum Rozwoju Dziecka), autorstwa mgr. inż. arch. Karola Sontaga. Na koniec wieczoru zaplanowano prezentację skryptu *Literatura dla dzieci i młodzieży po 1980 roku* i spotkanie z prof. dr hab. K. Heską-Kwaśniewicz oraz współautorami publikacji, a także bankiet.

Drugiego dnia wszystkie obrady odbywały się w sześciu sekcjach, w następujących blokach tematycznych:

1. Świat – źródło informacji i nieprzewidywalności jako wyzwanie dla ucznia-badacza.
2. Rzeczywistość kulturowa a perswazyjność przekazów, falsyfikacja znaczeń i obiekt percepcji w wychowaniu i edukacji.
3. Przeżywanie – ekspresyjne wyrażanie „ja” i wyjaśnianie świata ludzi i przedmiotów.
4. Tworzenie i twórczość jako substancja nowej rzeczywistości społecznej.
5. Odkrywanie znaczeń ujmowane jako autorefleksja i autokracja.
6. Przestrzenie „inności”, czyli dotrzeć, zrozumieć i ujawnić potencjalność kreacji.

W pierwszej sekcji dyskutowano m.in. o funkcji gier i zabaw integracyjnych w życiu (nauczyciela) dzieci i młodzieży, o nauczaniu poprzez metody aktywizujące, o roli wycieczek w poznawaniu przez dziecko rzeczywistości społecznej i kulturowej, o kompetencjach nauczycielskich i nowych strategiach w pracy z uczniem – szczególnie w odniesieniu do edukacji zintegrowanej, o tym, w jaki sposób świat przyrody ukazywany jest w czasopiśmie dla dzieci w wieku przedszkolnym, o wizerunku nauczyciela i dorosłego w mediach i o wpływie tego wizerunku, a także w ogóle mediów na wychowanie, o miejscu nauczycieli i uczniów w globalnym społeczeństwie informacyjnym.

W drugiej sekcji pojawiały się tematy związane z szeroko pojętą komunikacją oraz tematy językoznawcze w odniesieniu do edukacji społeczno-kulturowej i wychowania.

W sekcji trzeciej przeważały wystąpienia dotyczące przeżywania, doświadczania i poznawania rzeczywistości społecznej poprzez sztukę – muzykę, dramę i inne formy teatralne, obcowanie z kulturą.

W sekcji piątej kluczowymi pojęciami były słowa „znaczenie” i „odkrywanie”; dyskutowano tu m.in. o kreatywności i autokracji, np. osób dorastających, młodych, rodziców adopcyjnych, a także o tym, jaką funkcję pełnią dzisiaj zdobycze technologii, takie jak środki masowego przekazu, komputery, telefony komórkowe z funkcją filmowania.

Sekcja szósta poświęcona była inności – potencjałowi, możliwościom twórczym i kształceniu dzieci niedostosowanych społecznie, dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, dzieci i osób dorosłych niepełnosprawnych, mających zespół Downa, a także pokonywaniu barier psychicznych w pracy nauczyciela i wypaleniu zawodowym w pracy funkcjonariusza policji.

Uczestniczyłam w obradach sekcji czwartej, gdzie rozważano problematykę tworzenia i twórczości. Na początku prof. UŚ dr hab. B. Niesporek-Szamburska wygłosiła referat pt. „Perspektywa językowego oglądu świata”, w którym podkreśliła, że twórczość dziecięca stanowi jeden ze sposobów, w jaki najmłodszy mogą wyrazić swoje postrzeganie świata. Autorka analizowała wierszyki dzieci o porach roku z punktu widzenia kognitywnego, jak również wyjaśniła, na czym polega ich ogląd świata horyzontalny, a na czym wertykalny. Następnie dr B. Dyrda w swoim wystąpieniu pt. „Uczeń zdolny jako jednostka nietypowa – kilka refleksji nad sytuacją zdolnych w polskiej szkole” zwróciła uwagę na nazbyt częste szafowanie słowem „talent”, a także na błąd, jakim jest utożsamianie ucznia zdolnego jedynie z uczniem wzorowym, niesprawiającym problemów, podczas gdy w rzeczywistości wcale nierzadko to właśnie uczeń zdolny ma trudności z wypełnianiem obowiązków szkolnych, ze skupieniem uwagi, ze swoją emocjonalnością i niedostosowaniem społecznym. Dr A. Komorowska-Zielony przedstawiła zagadnienie twórczości na etapie kształcenia zintegrowanego i próbowała odpowiedzieć na pytanie, kto może być twórczy oraz jakie są bariery twórczości. Mgr A. Kałmuk w referacie pt. „Homo creator w organizacji, czyli o znaczeniu twórczości w miejscu pracy” zauważyła, iż w ofertach pracy najrozmaitszych zawodów podkreśla się potrzebę kreatywności i przeanalizowała wymiar organizacyjny i wymiar indywidualny twórczości w firmach. Mgr A. Lizurej z IP PAN z Warszawy podjęła próby wyjaśnienia, czym jest twórcza przedsiębiorczość jako składnik rzeczywistości społecznej oraz na czym polega twórcze zarządzanie ludźmi i zasobami. W moim wystąpieniu pt. „Twórczość jako wartość we współczesnej szkole” zwróciłam uwagę na to, że w dzisiejszym, stale zmieniającym się świecie, oprócz wartości ułatwiających funkcjonowanie coraz bardziej liczy się szeroko pojęta jakość życia człowieka, na którą składa się także twórczość. Kształtowanie twórczych postaw życiowych staje się jednym z ważniejszych zadań zreformowanej szkoły. Przedstawiłam również pokrótce wyniki moich badań nad wartościami kształcenia, obejmujących m.in. wartości twórcze: samo-realizację, samokształcenie, samokształtowanie i twórcze myślenie. Zgodziłam się z poglądem, że szkoła powinna kształcić przyszłych odbiorców sztuki, ale i twórców, ponieważ – jak twierdzi S. Szuman w książce *O sztuce i wychowaniu estetycznym* (s. 157) – „potrzeba twórczości i odtwórczości artystycznej [...] występuje także

u większości przeciętnych ludzi, którzy artystami nie są i przeważnie nigdy na serio o tym nie marzyli”.

Po wygłoszeniu referatów wszystkich obecnych osób (niestety, sporej części gości nie udało się dotrzeć), miała miejsce niedługa dyskusja, w trakcie której podjęto takie tematy, jak rola nauczyciela w rozwijaniu twórczości u uczniów, konieczność indywidualizacji kształcenia, trudności finansowe, znaczenie czynnika kulturowego (np. w kontekście wyników badań PISA w Finlandii i Polsce), potrzeba wielostronnego rozwoju dziecka już w przedszkolu. Po obradach odbyło się podsumowanie konferencji – w moim mniemaniu bardzo udanej, interesującej, różnorodnej, a także bardzo aktualnej, biorąc pod uwagę propozycję Komisji Europejskiej, by rok 2009 ogłosić „Europejskim Rokiem Twórczości i Innowacji”.

Małgorzata Bereźnicka